

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrpedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Caput IX. De collectione et electione Zibeth.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

De collectione et electione Zibeth.

Collectio.

Quum repleti fuerint utriculi substantia Zibethi, animal ipsum inquietum est et semet exonerare satagit, unde videtur dicendum, ab ipsius acri qualitate turgere, vexari et pungi, atque ad excretionem proritari, delectarique videntur cicurata animalia, dum folliculi in auriscalpio exinaniuntur, scribit Faber ex F. Gregorio citato. In hisce montibus, quos animalia haec pererant, omni adhibita diligentia Nigritae, siue Mauri illi perquirunt veteres arborum, aridosque truncos et ubi aliquas maculas magnas, easque oleosas observaverint, eo se conferunt et globosam quandam materiam truncis iisdem adhaerentem, nuculas, aut castaneas magnitudine aequantem inde auferunt, in aqua ebullire permittunt, id quod supernatat pingue et oleosum remouent, mundioribus vasis infundunt usuique seruant. Atque haec est omnium optima ac purissima Algalia. Repletis enim folliculis, ob acrimoniam, ut reor, vellicantur et coguntur animalia se depurare, ideo in silvis arborum truncis se confricant, ut talis materia arboribus adhaereat.

Ea autem animalia, quae in caveis magnis domi asservantur, vel cicurata sunt, si abundaverit in eorum utriculis succus iste quasi eo molesta, velociter per caveam ambulant, nec loco stare queunt et si non extrahatur a nobis excrementum, animal ipsum, caveae lateribus et domus parietibus se confricando, Zibetha se abstergit, quod ita perit. F. Columna apud Fabrum descripsit modum, quo famuli D. Bernardini de Corduba odoriferum hunc liquorem ex masculo detrahere parabant. Ex famulis unus lorum, seu catenulam, qua ligabatur, trahēbat. Posteriores alius pedes tenebat: Tertius utriculos revolvebat, qui medii inter anum, ac pudendum prominent, tam in mare, quam in foemina, in horum cavitate scaturiginem suam liquor ille Zibethicus, consistentiae prorsus melleae su-

Modus colligendi

mit. Hic extrahitur immisso auriscalpii maioris simili instrumento, quod per cavitatem quaqua versus saepiuscule revolvitur. Hoc ubi in uno atque altero folliculo praestitisset, gossypio utriusque pilos, qui curti sunt abstergebat. Ac ubi sexies forsan cochleari illo parvo utrumque utriculum emundasset, tantum ferme Zibethi collegit, quantum avellanarum nucis cortici implendo satis esset. Addebat idem D. de Corduba aestate liquidiores, dum hieme succum colligi, ita, ut in calidibus illis, singulis binis diebus semuncia corraderetur, hiberno vero tempore, vix semel in septimana succum illum, nec tantam eius quantitatem acquiri. Ex foemina postea minus Zibethi educēbat, quae cicur facta nulatenus repugnabat.

Zibethi substantia videtur esse pinguis et unctuosa, nam in aqua ebulliens superiora petit et ab heterogeneis separatur, consistentia mellis, seu butyri est, liquidius aestate abstractum, vel recenter temporis processu incrassatur. Ego extraxi a folliculis animalis demortui ultra drachmas duas, colore albedo et mellis liquidioris consistentia. Scalliger, et cum hoc Renodeus, dixit esse odorem pingue, crassum, nigri saponis facie, sed vidit in superficie et antiquatum. Amatus vero, quum recens est, inquit, tetri, et horribilis est odor, postea vero successu temporis gratum spirat odorem. Quadramius Zibetho contrarium accidere, Ambrae et Moschi, haec enim quo recentiora, eo praestantiora, Zibethum autem vetustius, melius F. Donatus ab Eremita lib. I. Antidotarii cap. 10. optimum, ait esse leonino ac subpallido colore, pingue, moderate liquidum, tempore crassescens, papyro impositum et confricatum solubile sine corpore, quo distinguitur ab adulterato. Idem Frater Evangelista Quadramius lib. de Theriaca c. II. scripsit: Masculi Zibethum albedo est colore, foemellae vero leonino, post hebdomadam

ab

Adu

Leg
mun

Substantia

Qualitates

Pul
beti

ab animali extractum, tempore procedente obscurum adparet, cum tamen et ipsum initio album spectetur, sed citissime fulvescat, praestans sic evadat. Foeminei Zibethi uncia valet quantum masculi unciae quatuor. Ita admista uncia una foeminini, sex masculini unciisambo perficiuntur, cum masculinum solum absque foeminino parum valeat.

Adulteria. Adulteratur variis modis, admisto butyro, vel pulpa passularum maiorum, seu Zibibi et aliis rebus. Frater Evangelista Quadramius l. de Theriaca cap. 11. Zibethum adulteratur adipe rancido, vel butyro, vel caseo. Sed si huiusmodi parum impositum fuerit cochleari argenteo super prunas, adulteratum reddet suae missionis odorem, vel casei, vel adipis, vel butyri rancidi, legitimum

Legitimum.

vero suavissimum odorem. Sed legitimumne, an adulteratum sit, ex F. Gregorio scribit Faber, cognosci, quia infusum in vas, in quo aqua bullit, statim, quod heterogeneum et Algaliae admixtum fuit, fundum petit, Zibethum autem sincerum aquae superficiei innatat. Nos dicimus admixtum cum butyro, vel alia repingui, non posse separari dicto modo, sed percepimus etiam aliquando in ipso odorem butyri rancidi, butyrum enim veterascens corrumpitur et odore rancido semetipsum manifestat. Solet etiam optimum Zibethum acquirere colorem, veluti telam quandam fuligineam, sed in profundo albescit, quod vero adulteratum fuit, eiusdem est coloris in profundo, ac in superficie, fervatur in vitro, non alibi.

CAPUT X.

De usu et facultatibus Zibethi.

Cautio. Duplicis est usus Zibethum, vel odoris gratia, vel facultatum, odorem tantum respiciunt Myropolae, Medici facultates.

Caute dicunt Myropolae adhibendum esse in compositionibus aromaticis Zibethum, nam suo valido odore alios superat, unde odorata unguenta ex multis conflata Zibethum tantum redolent. *Pulvis Zibethi simplex apud Alexium fit ex saccharo candi et Zibetho simul in pulverem redactis, qui servatur vase vitreo optime clauso. Rosellus sumit ovorum cortices lotos et siccatos, in tenuissimum pulverem redigit et cuilibet unciae addit Karactus iij. Zibethi. Karactus autem pendet grana iij. vel recipit cortices praeparatos ovorum duarum unciarum pondere, infundit in aqua rosacea Moschata 10. vel 12. diebus, eos exsiccat, terit et cribrat in tenuissimum pulverem, addit pulveris sacchari fini unciam unam, tunc mortarium aeneum prunis ardentibus intro positis calefacit, quantum tactu ferre manus possint, inde absterseo mortario imponit pulverem corticum, levi-*

Pulvis Zibethi.

gat pistillo et addit Zibethi Karactus iij. paulatim miscendo inuncta pistilli summitate, sic levigat spatio unius horae, postea in vitreo vase bene clauso servat, quo pulvere aspergemus dealbata linteamina, subuculas et alias vestes.

Sapo odoratus fit ab iisdem aucto-ribus, accipiendo saponem communem optimum, secant subtiliter et exsiccant ad solem, vel in umbra per 10. dies, tundunt et cribrant in pulverem tenuem, tunc addunt Zibethi pulverem et aqua rosacea uniunt in solidam formam.

Fiunt etiam ex Zibetho olea unguenta et suffumigia, quae describere supersedebo.

Quoad vires medicas, F. Gregorius de Bolivar apud Fabrum, *pel. lis.* inquit, *ventris ipsius est saluberrima in omnibus frigidis affectibus. Ventriculum praecipue roborat, si frustulum ex hac eidem imponatur et quotidie gestetur. Nigri illi Guineae et Brasilienses barbari huius quoque animalis carnibus vescuntur, ut cumque sit pessimi odoris et digestionis durissimae, quam ad venerem tamen*

Gg

prae-